

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פרשת תרומה

ח' אדר תשפ"א

שבת פרשת זכור

הפטרה: ויאמר שמואל

ביום המיושני תענית אסתר וביום שישני פורים

מוקפים – פורים משולש

ברכת לבנה במוצאי שבת

גיליון 608

יציאת השבת:

18:07

ירושלים: 18:07

כניסת השבת:

16:58

ירושלים: 16:53

זכור את אשר עשה לך עמלק
הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

שבת הסמוכה לפורים נקראת שבת זכור, והטעם כיון שבשבת זו קוראים 'זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתך ממצרים', ובהפטרה מזכירים את מלחמת שאול בעמלק. וזכרון זה נשנה בימי הפורים מכיון שהמנן צורר היהודים היה מזרעו של אגג העמלקי, התרשלותו של שאול בהשמדת אגג העמלקי גרמה שיצא ממנו המנן.

עמים רבים נלחמו בישראל, מדוע השתנה עמלק מיתר העמים שיש לזכור את מעשהו ולמחות את זכרו? במדרש (תנחומא כי תצא, ט) מובא: משל של ישראל ועמלק למה דומה? "לאמבטיה רותחת שלא היתה כל בריה יכולה לירד בתוכה. בא בן בליעל אחד וקפץ לתוכה, אע"פ שנכווה קיררה לפני אחרים. אף כאן כיון שיצאו ישראל ממצרים, הקב"ה קרע הים לפניהם ונשתקעו המצרים לתוכו, נפל פחדן על כל האומות, שנאמר: (שמות טו) 'אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד, נמוגו כל יושבי כנען', כיון שבא עמלק ונדווג להם אע"פ שנטל את שלו מתחת ידו, הקירו לפני אומות העולם". עמלק היה זה שקירר את האמבטיה הרותחת, את היחס המיוחד שהיה בין עמי העולם לעם ישראל המונהג בדרך נסית. זהו 'אשר קרך בדרך' שקירר את ההרגשה המיוחדת שלוותה את עם ישראל במדבר.

ואולם לפי מדרש אחר המובא שם, הטענה לא היתה כלפי עמלק אלא כלפי ישראל, וכך מובא שם במדרש: "משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו כרם והקיפו גדר והושיב בו המלך כלב נשכן. אמר המלך, כל מי שיבוא ויפרוץ את הגדר ישכנו הכלב. לימים בא בנו של המלך ופרץ את הגדר, נשכו הכלב. כל זמן שהיה המלך מבקש להזכיר חטא של בנו, שפרץ הגדר ואומר לו: זכור אתה היאך נשכך הכלב? כך, כל זמן שהקב"ה מבקש להזכיר חטאן של ישראל שחטאו ברפידים שנאמר (שמות יז): 'היש ה' בקרבנו אם אין'. אמר להם: 'זכור את אשר עשה לך עמלק, אשר קרך בדרך'". ומכאן שפורים הוא זמן להתחזק בתורה ובמעשים טובים.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורין. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

הלכות פורים משולש

דין פורים בירושלים והערם המוקפות כאשר טו' אדר יוצא בשבת

יום חמישי י"ג אדר

ביום זה מתענים תענית אסתר כבכל שנה. מעות זכר למחצית השקל נותנים השנה גם בירושלים ביום התענית לפני מנחה.

יום שישי י"ד אדר

לובשים בגדי שבת ביום י"ג לפנות ערב, וכן למחרת לכבוד קריאת המגילה. אין אומרים בו על הנסים לא בתפילה ולא בברכת המזון, ואם אמר אין מחזירין אותו. יש להקפיד השנה לכתחילה לקרוא את המגילה בצבור (כיון שהקריאה לא בזמנה, ובדיעבד יש מתירים לברך על המגילה ביחיד). לכן לכתחילה תבואנה גם הנשים לביה"כ לשמוע מקרא מגילה בצבור, ולא כבכל שנה שהרבה שומעות בבתיהן. מניין נשים נחשב בצבור לענין קריאת המגילה.

בלילה לאחר קריאת המגילה והברכה אומרים "שושנת יעקב, וגם" ואתה קדוש" כמידי שנה בשנה. בשחרית אין אומרים תחנון, ואין קוראין בתורה. קוראין את המגילה בברכותיה בצבור לפני אשרי, ואומרים "שושנת יעקב". ויש לכוון ב"שהחיינו" גם על מתנות לאביונים שיקיימו היום, ועל הסעודה ומשלוח מנות שיקיימו ביום ראשון. אחר התפילה נותנים "מתנות לאביונים" לכל הפושט יד" כמו בפורים שבכל שנה. מעיקר הדין אין נוהגים ביום זה משלוח מנות וסעודת פורים. אולם מרבים קצת בסעודה כמו בכל שנה בי"ד בירושלים, (ונוסף על זה, שיש מחמירים לקיים בו סעודת פורים, ומשלוח מנות, לדעת הי"א במאירי), נהגו שלא לעשות בפורים מלאכה.

יום שבת ט"ו אדר

אומרים כל סדר קבלת שבת כמו בכל שבת. אומרים "על הנסים" בתפילות ובברכת המזון. אין קוראין את המגילה היום גזירה שמא יעבירנה ד' אמות ברה"ר. רוב הפוסקים מתירים לקרוא במגילה כשרה לשם למוד, כיון שמותר לטלטל את המגילה, והפר"ח אוסר. בשבת בבקר מוציאין שני ספרי תורה באחד קוראין בפרשת השבוע תרומה, ובשני קורא "ויבא עמלק" ומפטירין "פקדתי". בסעודת שבת ראוי להוסיף תבשיל מיוחד לכבוד פורים, (אע"פ שלרוב הפוסקים נוהג דין סעודת פורים רק למחרת ביום ראשון), כדי לצאת ידי חובת הרא"ה שסובר שהסעודה נוהגת בשבת, וכן פסק המהר"ל"ח. ועוד משום שמחת פורים שזמנו בשבת.

יום ראשון ט"ז אדר

אין אומרים "על הנסים" בתפילות ובברכת המזון. בתפילות היום אין אומרים תחנון ולמנצח. לובשים בגדי שבת כל יום ראשון ופוקדים איש את רעהו בשמחה ובלשון פורים שמח. היום חייבים במצות משלוח מנות (אין שולחים מנות לאבל, במיוחד בשנה זו די"א שכל דיני אבלות נוהגים בו). יום זה הוא יום משתה ושמחה ומקיימים בו סעודת פורים, ולבסומי בפוריא. ואסור בהספד ותענית. בברכת המזון - אין אומרים "על הנסים". וראוי לומר בסעודה שירים ותשבחות.

זכר 'למחצית השקל'

א. מחיר מחצית השקל - טוב לתת ערך של חצי שקל דהיינו מחיר עשרה גרם כסף ממש עם מע"מ, וצריך לחשב כל שנה לפני פורים את ערך השקלים, השנה השווי הוא כ 25 ש"ח. ואם יש לו מטבע ממש של כסף - הנה מזה טוב. ובדיעבד אפשר לתת מטבע שנקראת חצי כגון "חצי שקל" של ימינו שלא שווה הרבה אבל יש בה זכר למחצית השקל אך ראוי להוסיף על ערכה. (משנ"ב הגר"א שם ועיין לכה"ח שם ס"ק כ' ולקונטרס היחיילי שם).

ב. בהלכות פורים הביא הרמ"א בענין זה כמה מנהגים: "יש אומרים שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן, "זכר למחצית השקל" שהיו נותנין באדר. ומאחר ששלוש פעמים כתוב תרומה בפרשה, יש ליתן ג'... חצאים גדולים". (סימן תרצ"ד ס"ק כ"ג עיין בה"ח שם ממעשה רב אות רל"ג וביאור להלכה שם).

ג. זמן הנתינה - אפשר לתת החל מיום א' אדר. וכתב הרש"ש לתת מחצית השקל בליל פורים קודם מנחה (בסידור הרש"ש ועיין לכה"ח שם ס"ק כ"ה כ"ו). וכך כתב ברמ"א "ויש ליתנו בליל פורים קודם שמתפללים מנחה (מהרי"ל), וכן נוהגין בכל מדינות אלו". ויש נותנים בשחרית קודם קריאת המגילה (מג"א שם ומובא במש"ב שם). אך הספרדים בירושלים נהגו לתת אחרי מנחה של התענית לפני ערבית. ולמה בזמן זה? כדי להקדים שקלים לקריאת מגילה.

ד. אם לא נתן לפני מנחה - יתן אחריה. ואם לא נתן אחריה - יתן בכל זמן שאפשר, ואפילו למחר או אחרי פורים. (לא כמו משלוח מנות או מתנות לאביונים שאם עבר פורים אין לו תקנה) רק יודרו לפני ראש חודש ניסן. ואפילו עבר יתן אחר כך.

ה. לא לאחר נדרים - בשולחן ערוך (יו"ד סי' ר"ג סעי' ב' ועיין לבאר הגולה שם ולבאר היטב שם ובא"ח פרשת ראה ש"ש אות א') מביא מה שכתוב בגמרא כי מי שמאחר את נדבתו שאמר ליתן "פנקסו נפתחת". יש בזה כמה פירושים. יש אומרים שזה הפנקס שכותבים בו כל העבירות שעשה עם המצוות שלו. ויש אומרים שמדקדקים במעשיו אם הם כדאי להגן עליו (בא"ח). ובמקרה זה הרבה מקטרגים יהיו עליו. ויש אומרים שפותחים את הפנקס שעוונותיו כתובים בו לשלם לו כמעשיו. ומכן ילמד אדם להזדרז לשלם חובתו, כדי שלא יבוא לידי סכנה.

ו. לומר "זכר" - אם אמר "זה מחצית השקל" ולא אמר "זכר למחצית השקל" האם זה יהיה הקדש? לא כיון שלא כיון לבית המקדש. אעפ"כ כתב בשו"ע שלא יאמר אדם "סלע זה להקדש" כי יש במשמעות דבריו הקדש לבית המקדש אלא יאמר "שקל זה לצדקה", שכוונתו ברורה. עדיף יותר שיתן בלי לומר דבר כלל או שיאמר "זכר למחצית השקל".

"באזוד באדר מישיביעים על השקלים -

אמר הקב"ה הקדימו שקליכם לשקלי אותו רשע".

תענית אסתר: ביום חמישי תחילת הצום 4:56 סיום הצום: 17:54

מהלכות פורים

א. **קריאת המגילה:** הכל חייבין במקרא מגילה, אנשים ונשים. ואם הנשים לא שמעו בבית הכנסת, יחזור ויקראנה בביתו בשביל אשתו ושאר נשים שבבית. זמן קריאת המגילה בלילה מצאת הכוכבים עד עמוד השחר. וזמנה ביום מהנץ החמה עד השקיעה. ומי שהשעה דוחקת לו יכול לקרוא מעמוד השחר.

ב. נוהגין לומר ד' פסוקים של גאולה בקול רם, והם: "איש יהודי וכו'", "בלילה ההוא" וכו', "ומרדכי יצא וכו'", "ליהודים היתה אורה וכו'", ויש נוהגים לומר גם את הפסוק האחרון בקול רם. וצריך החזן לחזור ולקוראן שנית. כשאומר את "אגרת הפורים" ינענע המגילה בתיבת "אגרת". ובשחרית, כשאומר "ויקר", ישם ידו על התפילין וינשקם. וכשאומר "ליהודים היתה אורה" יגע בספר תורה.

ג. **מתנות לאביונים:** חייב כל אדם ליתן ביום פורים שתי מתנות לשני עניים לפחות וכל המרבה ברוך יהיה. ויתן ביום ולא בלילה, ואם נותן אוכל צריך שיהיה בו כמות של ג' ביצים (163 - גרם) ואם נותן כסף, צריך לתת כסף שאפשר לקנות בו לפחות 163 גרם פת.

ד. אפילו עני המתפרנס מצדקה חייב במתנות לאביונים, ויש פוסקים אותו (הפ"ח שם) וכתוב בספר 'תורה לשמה' שיכול אביון אחר ליתן לאביון חבירו, וזה ג' חזר ונותן לחבירו. כתב הרמב"ם (הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה יז) "**מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו**, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמוח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה שנאמר: "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים".

ה. **משלוח מנות:** חייב כל אדם לשלוח לחבירו שתי מנות, ביום פורים ולא בלילה ודוקא שני מיני אוכלים לפחות, ויניח כל מין בכלי אחר בפני עצמו, ולא יניח שניהם בכלי אחד, ומשלוח מנות צריך לשלוח לגדול, אבל מתנות לאביונים אפילו נתן לקטן יצא ידי חובה. גם האשה חייבת במשלוח מנות ומתנות לאביונים ואיש ישלח לאיש ואשה לאשה וכל זה במשלוח מנות אבל במתנות לאביונים איש יכול לתת לאשה ואשה יכולה לתת לאיש.

ו. **סעודה:** מצווה להרבות בסעודת פורים. ועיקר הסעודה ביום, ואם עשאה בלילה - לא יצא ידי חובה. ולפי הסוד טוב לאכול סעודת פורים בבוקר לפני חצות היום ובמיוחד השנה שפורים דפרוין ביום שישי. והנוהגים לאוכלה אחרי חצות היום יזכרו להתפלל מנחה קודם לכן, כיוון שאסור לאכול סעודה גדולה קודם מנחה. "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו'", אמנם יזהר משיכרות, ולרמב"ם ישתה מעט וירדם. בפורים ערבית שחרית ומנחה אומרים על הניסים, וכן בברכת המזון.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

ל**ישיבת אברם** ולאח ציטרון, שרה בת שמחה, ציפורה ויהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי חלוי. עזר בן עישה. תקוה בת עזיהו. אלגרה בת גאן. אסנת בת זכרה. מול בת ענולה. אברם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביגיל. אלינה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זכרה. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן בן מיכל. שמעון אוליא. יצחק דרעי חי"ו. להחזרת נערי צה"ל ושביי ובהם: אורון שאול. הרד גולדין. גיא חבר. רון ארד. יהודה כץ. צבי פלדמן. לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף זצוק"ל. הר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. יונה יונה. סופר מנחם. יעקב בנציון. מקסים חיים דרעי. הרב אברהם צוקרמן. נדיר נחום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועמרי אטיאם. אורן מועלם. אליהו מויטו. דוד גרוסברג. עמוס דמרי. רוי שלמה. סימנטוב משה יהודה. יצחק ז'ק בן סוליקה. נעים משה. אהרן מורח. יצחק ושמחה אילון. נסים וסוליקה שושן. נדירה שמעון. יפה וגורי. ליט שבת. חנה יצחק. אסתר חדר. אסתר בת תורה. אליזה בת פריחה. מרים קדושים. תרצה זינדון. אסתר וענבר נחום. דן וטעה זורע. דניאל אלמליח. יצחק ולאח אסמרגו. אליהו אדרי. עזיה עמוס. רות יעקב. חנה רחל לוי. יונה שרעבי. מרים יהודה. שמואל למברגר. נעיסה בת מלודר. עליזה מועלם. עליזה כהן. שרה אוליא. אברם אדרי. יוסף אלקובי. מיכאל ועקנין. חסיבה ששמוטט. עישה דהן. ברכה סופר. כמיהה דידי. כמיהה כהן. אליס טובול. אילה שחר ז"ל.

ולע"נ תספיקם בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצ, וצביה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעין בעלון זה בשעת התפילה